

LA GRAMÁTICA CATALANA (1796-1829)
DE JOAN PETIT I AGUILAR: ESTUDI I EDICIÓ

Jordi Ginebra i Serrabou

Tesi presentada per a l'obtenció del Grau de Doctor, dirigida
pel Dr. Joan Solà i Cortassa

Universitat de Barcelona
Divisió VII
Facultat de Filosofia i Lletres de Tarragona
Departament de Filologia
abril de 1991

Construcció y Rejimen

Dels Verbs Encliticads, ó Pronominals.

P. Quins són els Verbs Encliticads, ó Pronominals?

R. Són tots els Tranzitius, é Intransitius, que en lo Infinitiu, Gerundiu, y demès Modos; y en tots sos Temps, Números, y Persònes, Singulars, y Plurals pórtan ante-posadas, ó post-posadas alguna, ó algunas de las Digcións Enclíticas, ó Pronominals; com hu hem vist desde el fol. 259, fins á 280.

P. Quinas són las Digcións Enclíticas Naturals, ó Figuradas; Simples, ó Compostas?

R. Tambè está esplicad desde el fol. 107 fins a 111.

P. Quina es la Construcció dels Verbs Encliticads Tranzitius, é Intransitius?

R. Es la Colocació de ells en la Oració Gramatical, del modo esplicad desde el fol. 259 fins á 280. [p. 362v]

P. Quin es el Rejimen dels Verbs Encliticads Tranzitius, é Intransitius?

R. Es el que els correspon com á Tranzitius, é Intransitius: puix els Tranzitius rejéxen las Enclíticas de Acusatiu, y els Intransitius, hò, á hò sèr per pleonasme, com quèda dit fol. 350, pag. 2^a; pero uns, y altres Verbs Encliticads poden rejir Genitiu, datiu, y Abblatiu.

P. Quins són els Casos Gramaticals, en que és pòden trobar las Enclíticas Catalanas?

R. Sols és pòden enquantrar en Genitiu, Datiu, Acusatiu, y Abblatiu; y la Enclítica Natural ho, y sa Figurada hu, en Nominatiu Concordad, ó en Acusatiu Passiènt; com ho veurem.

P. En quin cas pòden sèr rejidas las Enclítics Personals Naturals, Singulare me, te, se, y sas Figuradas èm, àm; èt, àt; ès, às; com, y tambe las Plurals Naturals nos, vos, se; y sas figuradas èns, àns; os, us; ès, às?

R. Pòden sèr rejidas en Datiu, ó Acusatiu Masculi y Femeni; eo del Gènero Comú de dós.

P. En quin cas está la enclítica Personal li, y sa Figurada li?

R. Estan sempre en Datiu Singular Masculi, y Femeni; eo del Gènero Comú de dós: v.g: Jo li dono dinèrs; y èls-i dono de bon cor, so es: Jo dono dinèrs á èll, ó èlla; y los-i dono de bon cor.

P. Quinas Enclítics Plurals correspónen al Datiu Singular li?

R. Li correspónen las Enclítics Personals los, èls, àls; v.g: Jo lòs dono dinèrs, ó dono dinèrs á èlls, ó èllas. Tu èls donas gust, ó donas gust á èlls, ó èllas. Èlla àls dona el cor, ó dona el cor á èlls, ó èllas.

P. Quinas Enclítics sòn sèmpre Acusatiu Singular?

R. Las Enclítics Lo, èl, àl sòn sèmpre Acusatiu Singular Masculi. La Enclítica la es sèmpre Acusatiu Femeni; y las Enclítics ho, hu sòn sempre Acusatiu, menos quand van unidas al Verb Sèr en esta

p. 363r

357.

fòrma: Assó es gustòs; si que hu es, ó si que ho es; y en esta ocasió es Nominatiu Concordad.

P. Quinas Enclítics correspónen als Acusatius Plurals?

R. Al Acusatiu Masculí Plural corresponen las Enclíticas Plurals Los, èls, àls, y al Femeni Plural li toca, ó pertaŕ la Enclítica Plural Las.

P. Segòns dius: Las Digciòns Enclíticas Plurals Los, èls, àls són Datiu y Acusatiu Plurals?

R. Sí Sr; pero són del Gènero Comú de dós, quand son Datiu; y mera-mènt Masculinas, quand són Acusatiu.

P. Que per ventura nò se usa la Enclítica Plural Femenina las en Datiu, com ho pretèn el Dr Ballot en sa Gramática Catalana pag. 22?

R. Nò Sr, no se usa en estos tèmps; y los egzèmples, que dit Sr porta en dit puesto són entèra-mènt antiquads; pux ara às pronuncian de est modo: A las fèmbras, qui mès bè èls fa pidjor las ha; qui èls fa dur vena han per valènt: Lo que bè èls vè sèmpre èls plau: èls plau caliu en el janèr: el raj del sol, en juliol èls es plahènt: De las fèmbras nò èt deus fiar, ni amòr èls vullas mostrar: si tal consell tu podràs fer, bè seràs sabt. Si has fillas à maridar, y has que èls pugas donar, dóna-àls marid, y sens tardar vajan defora.

Quèda, pux, evidènt, que en estos tèmps sols usam els Datus Plurals Enclitics los, èls, àls del Gènero Comú de dós, eo Masculi, y Femeni; y que la Digció Plural las, quand es Enclítica, so es, quand va antes, ó després de Veu Verbal, es sèmpre Acusatiu Femeni; y quand va antes de Nom Substantiu es Artiggle Femeni; v.g: A las donas, qui bè èls fa pidjòrs las ha; pux la Digció Plural las anteposada al Substantiu Donas es

Artiggle Femení; y ante-posada al Verb ha es Enclítica Personal Femenina en Acusatiu; perque el Verb habér, en Significació de tenir demana Acusatiu tan en llatí, com en català, com és veu en [p. 363v] estos egzèmples: Feminis, qui bene facit, peiores illas habet. A las fèmbras, ó donas, qui bé els fa, pidjòrs les ha, ó tò.

P. Quin cas corréspon á la Enclítica, ó Pronominal hi?

R. Li corréspon diferent cas, segòns el Verb de qui serà rejida; pux rejida de Verbs de moviment á alguna part, ó per alguna part es Pronominal que és posa en llog dels Noms de Acusatiu; v.g: Marxar á Mataro, ó passar per Barcelòna; so es: marxar-hi, ó passar-hi; y en estos casos és posa en llog dels Acusatius á Matarò, y Per Barcelòna; pero quand es rejida de Verbs de quietud és posa en llog dels Abblatius; v.g: Estar-se en Barcelòna, ó estar-s'hi. Habitar en Matarò, ó habitar-hi. També és pósa en llog dels Abblatius de companyia; v.g: Menjar ó jugar ab mi, ab tu, ab ell, ó ella, &c. Menjar-hi, ó jugar-hi.

També és posa la Enclítica, ó Pronominal hi en puesto dels Adverbis de llog; y fa diferent sentid, segòns el Rejimen dels Verbs, que la rejéxen; pux, rejida de Verbs de moviment á alguna part, ó per alguna part, diyem, v.g: Anar allí, ó allá; Passar per allí, ó per allá; Anar-hi, ó Passar-hi; y, rejida de Verbs de quietud, proferim v.g: Estar-se allí, aquí, ó allá; Estar-s'hi. Habitar allí, aquí, allí, ó allá; Habitar-hi.

Pero deu notar-se cuydadòsa-mènt, que, quand usam Verbs de moviment de alguna part, que rejèxen Abblatiu ab Preposició De, com: Venir de Barcelòna, del camp, de la vifla, &c; usam nò la Enclítica hi, sinò la Pronominal Ne, ó sas Figuradas èn, àn, so es venir-ne, ó venir de aquell puesto llog, vila, ó Ciutat. P. Quin cas, doncs, substituhèxen la Enclítica Natural Ne, y sas Figuradas èn, àn?

R. Com significhen ditas Enclíticas Partida de aquest puesto, de aquest llog, vila, ó ciutat; ó significhen Part, ó porció de assó, axó, ú alló, ú de aquesta, aquexa, ó aquella cosa, son Abblatiu, ó Genitiu Partitiu, segòns el Rejimen del Verbs; pux, rejidas de Verbs de moviment de, que

p. 364r

358.

demánan Abblatiu ab Preposció De, són Abblatiu ó ès posan en llog de tal: v.g: Venir de Barcelòna, ó venir-ne, com: Jo èn ving, Tu èn vèns, y èlla àn vè. Pero, si van rejidas de Verb que significhen Part, ó porció de alguna cosa: v.g: Menjar figas: so es: una porció de èllas, y nò tòtas èllas, diyem: Menjar-ne: Jo èn menjo: Tu èn menjas, y èll, ó èlla àn menja.

Quand, emperó, diyem: Menjar las figas, so es: Tòtas èllas, proferim: Jo las menjo: Tu las menjas; y èll y èlla las ménjan. Final-mènt, quand preguntam ¿Vols de assó, axó, ú alló, so es: part de assó, axó, u alló, també usam en la resposta las Digcions ne, èn, àn, diyènd: Si Sr: Jo èn vull, ó nò èn vull.

Pero si ét preguntassen: Vols assó, axó, ó alló? so es: tót assó, axó, ó alló? nó respondrias ab las Enclíticas ne, èn, àn, sinó ab la Veu Pronominal Neutrelisant ho, ó sa Figurada hu, que equiválen á la Veu neutra llatina Pronominal hoc; v.g; Vis hoc? Vols assó? y la rasposta seria: Si que hu vull; ó nó hu vull.

P. Hi ha en nostre Idiome altres Verbs, que tingan rejimen á més dels Agtius Tranzitius, é Intransitius, comuns, é Incliticads, ó Pronominals?

[R.] Si Sr; hi tenim els Verbs Passius

Construgció, y Rejimen

Dels Verbs Catalans Passius.

P. Quin es el Verb Passiu Catalá?

R. Es la Unió del Verb Asiliar Sér, fèta segòns art. ab el Particip de Preterit Passiu dels Verbs Tranzitius; v.g: Sér Amad, ó Amada; Amads, ó Amadas; Sér Enseñad, ó Enseñada; Enseñads, ó Enseñadas, &c. com quèda dit fol. 282, y seguènts.

P. Quina Oració Agtiva às pod fèr Passiva?

R Solamènt la Tranzitiva; porque única-mènt aquesta tè Oposid, ó Acusatiu Passiu, que per Passiva puja á Suposid Passiu, ó á Nominatiu; y el Suposid Agtiu, ó Nominatiu de la Agtiva baixa á Abblatiu [p. 364v] ab Preposició De, ó á Acusatiu ab Preposició Per; v.g: Jo amo á Dèu. y per Passiva diyem: Dèu es amad de mi, ó per mi.

P. Quantas són las Varietads de la Oració Passiva?

R. Dós: Personal, é Impersonal; pux la Personal está construhida ab Persóna Agént, espressa, posada en Abblatiu ab Preposició De, ó en Acusatiu ab Per; y la Impersonal nò té Persóna Agtiva espressa, sinò sòbre-entesa; v.g: Dèu nò se ama prou, ó no es prou amad.

P. Quin, doncs, es el Rejimen de las Oracions Passivas Personals?

R. Las Oracions Passivas Personals rejéxen Abblatiu ab De, ó Acusatiu ab Per de la Persóna Agént, espressa en la Oració; pero las Impersonals tènén el matèx Rejimen sobre-entés; v.g: Dèu es poc amad dels hòmens, ó per els homens; pux els hòmens sòn els qui aman poc á Dèu.

P. Tenim en nostre Idiome Verbs Impersonals Agtius?

R. Sí Sr: com quèda dit en el fol. 290.

P. Pera que servéxen els Verbs Personals, é Impersonals, agtius, y Passius Tranzitius, é Intransitius, Comuns, y Encliticads?

R. Servéxen pera construhir tótas las Oracions Personals, é Impersonals, Agtivas, y Passivas, tótas las Tranzitivas, é Intransitivas: y tótas las Interrogants y Responènts.

P. Quinas sòn las Oracions Interrogants: y Responènts?

R. Sòn las que vulgar-mènt se anoménan Preguntas, y Respostas.

Construgció, y Rejimen

De las Preguntas, y Respostas.

P. Quantas sòn las principals espècies de las Preguntas, y Respostas Catalanas?

R. Sis; so es: Preguntas, y Respostas de Llog, de Tèmps, de Quantitat; Correlativas; Categóricas, y Motivadas.

- 147

Preguntas, y Respostas de Llog.

P. Quinas són las Preguntas, y Respostas de Llog?

R. Són las que és fan pera averiguar la situació de las persónas, ó cosas.

p. 365r

359.

y assó és fa per medi de un Adverbi sol, ó acompanyad de algunas Preposicions; quals són Hònd; á Hònd; per Hond; fins á Hònd, envers á Hond; y de Hònd.

Hond, en catalá; Donde, en castellá; y Ubi, en llati.

P. Que demanam ab aquest Adverbi Hònd?

R. Si va acompanyad ab Verb de quietud, com Estar, Habitar, Egzistir, ó Ser, significa estada en algun Llog ó puesto; v.g: Hònd estás, ó habitas? Hònd ets? Si és respon ab Digciòns Declinabbles és pósan en Abblatiu ab Preposició en, ó á; v.g: Habito en Barcelòna, ó á Barcelòna. Me estig en casa, ó á casa; y si és respon ab Adverbis és diu: Estig assí, aquí, alli, ó allá; á bax, á dalt, á dins, ó dintre, á fora, &c.

A Hònd; á Donde; en Llati Quo, Quonam.

P. Que preguntam ab aquest Modo Adverbial?

R. Si va unid als Verbs de moviment à, com: Anar, Marxar, se pregunta: A hõnd se va, ó marxa? A hõnd vas? y se Respon ab Acusatiu rejid de la Preposició a; v.g: Vaj à Rõma, à Madrid, &c; y ab Adverbs diyem: Vaj allí, ó allà, à dalt, a bax, &c.

Per Hõnd; Por Donde, en Llati Qua.

P. Que demanam ab aquest altre Modo Adverbial?

R. Volem saber el puesto, ó llog per Hõnd se passa; y se respon en Acusatiu: Passo per Matarò, ó per Barcelõna, &c; y ab Adverbis ó Modos Adverbials, per assi, per aqui, per allí, ó per allà, per sòbre, per sòta, per bax, per alt, &c.

Fins à Hõnd; hasta donde; en Llati Quousque.

P. Que preguntam ab aquest Modo Adverbial?

R. Volem saber el paradèro del que marxa: v.g: Fins à hõnd vas? y la Resposta es: fins al camp; fins à la viña; ó fins aqui, ó allí, &c.

Envers à hõnd; f`ria donde; en Llati Quorsum.

P. Que pretenem saber ab el Modo Adverbial Envers à hõnd?

R. Volem saber lo que succehex en algun llog, ó cerca allí, ó allà; [p. 365v] Envers à hõnd plou? y se respon: Plou envers Matarò, ó allí cerca. Envers à hõnd vas? Vaj envers Caldas, cerca, ó prop Caldas.

De hõnd; De donde; en Llati Unde.

P. Que demanam, final-mènt, ab est Modo Adverbial?

17

R. Desidjam saber de hònd se vè; v.g: De hònd vèns? y se respon ab Abblatiu ab de; v.g: Ving de Vic, de cassar, de la vila, &c.

Preguntas, y Respostas de Tèmps.

P. De quantas manèras ès pòden fèr las Preguntas de Tèmps?

R. De dós manèras; so es, pera averiguar el punt, y hora de algun sucès, y la duraciò del Tèmps.

P. Com se averigua el Punt y hora de algun sucès?

R. Ab lo adverbí Catalá Quand, que equival al Español, y Llatí Quando;

P. v.g: Quand nasquè ton fill? so es en quin tèmps, en que tiempo, quo tempore?

R. Nasquè en lo añ passad, al mès de maj, die sis, á punta de sol. Per lo que las Diccions Declinabbles ès pòsan en Abblatiu ab Preposició en ó a egsprèssas, ó sòbre-entesas.

P. Quand anáres, ó váres anar á Caldas?

R. Hi aní en la setmana passada: ahir, ó antes de hir, &c.

P. Quand anirás á Barcelòna?

R. Hi aniré á vuy, ó demá, ó passad-demá, &c.

P. De quand ensá, ó desde quand estás malalt?

R. Ne estig desde la festa de St Joan, ó desde Nadal; y se usa abblatiu

P. Fins á quand estarás en Matarò?

R. Hi estaré fins al añ vinènt, &c.; y se usa acusatiu.

P. Com se egsplíca en la Interrogaciò de Tèmps la Duraciò ó Quantitat del Tèmps?

R. Se manifesta ab lo Adjectiu Quant y el Substantiu Tèmps;

P. Quant ha que nò te he vist? ó Quand Tèmps ha passad desde que no te he vist?

R. Un die, un mès; un, ó dos aïns; so es ha passad un die, un mes, &c.

P. Per Quant Tèmps estarás en Barcelona?

p. 366r

360.

R. Hi estarè per un, ó dós aïns.

P. Ab quant tèmps és farà la casa?

P. Ab dós, ó tres aïns.

Preguntas y Respostas de Quantidad.

P. Quinas són las Preguntas de Cantidad?

R. Las que és fan ab lo Adjectiu de dós Veus Singulars Quant, y Quanta; y dós de Plurals Quants, y Quantas.

P. Quantas són las Varietats de la Cantidad?

R. Són á lo menos, quatre: Cantidad de Tèmps, de Número, de Distància, y Material.

P. Quina es la Cantidad de Tèmps?

R. La que demanam ab lo Adjectiu Quant, y ab el Substantiu Tèmps; v.g: Quant tèmps ha? Per quant tèmps? Ab quant tèmps. &c; com hu hem dit poc ha en las Preguntas, y Respostas de Tèmps.

P. Quina es la Cantidad de Número?

R. La que és manifesta ab lo adjectiu Plural Quants, ó Quantas, y el Verb Ser en significació de existir; v.g: Quants, ó quantas són? y se respon ab els Noms Numerals Cardinals: Un, Dos, Tres, &c.

P. Quina es la Quantitat de Distància?

R. La que manifesta lo espay, que media desde una cosa á altra, ó de Pobblació á Pobblació; y és posa la Distància en Abblatiu sòbre-entesa la preposició en; ó en acusatiu sòbre-entesa la preposició fins á.

P. Quant dista la tua casa, del riu?

R. Dista dós, ó tres mil passos, palms, ó canas; so es: Dista del riu en dós, ó tres mil passos, ó fins á dós, ó tres mil passos.

P. Quant dista una Pobblació de altra?

R. Dista un, dós, ó tres quarts, hores, ó llèugas; so es: en un, dos, ó tres quarts &c. ó fins á un, dós, ó tres quarts. &c.

P. Quina es la Quantitat Material?

R. La que se egsplíca ab pes, y mesura. [p. 366v]

P. Quant pèsa la carn, ó quanta carn hi ha?

R. N'hi ha una, dós, ó tres lliuras carnissèras.

P. Quant vi tèn?

R. Dós, ó tres càrregas, ó cargas.

P. Quant oli tèn?

R. Dós, ó tres quartas, mesuras, ó quartans.

Preguntas Correlativas.

P. Quinas són las Preguntas Correlativas?

R. Són las que és fan ab Adjectius Correlatius, que és diuen Relatius de Accidènt, els quals se referèxen al Substantiu següent, al contrari dels Relatius de Subsistència, que és referèxen al antecedent; com quèda dit en el fol. 347.

P. Quins són los Adjectius Correlatius, ó Relatius de Accidènt, que usam pera preguntar?

R. Son: Que, Qui; Quin, Quins; Quina, Quinas; Qual, y Quals; y las Preguntas Singulares, ó Plurals, fètas ab aquestos és diuen Correlatives, que algunas vegadas són Preguntas secundàries de las de Quantitat de Número; v.g: Quants són els Manaments de la lley de Dèu? y se respon, que són déu, y que el Christiá és deu observar; y és pregunta segòna vegada: Quins, ó quals són? y en la segòna Resposta se individúen un per un: El primèr es Amar á Dèu sòbre tótas las cosas. El Segòn nò jurarás el sant nom de Dèu en vá: &c.

Preguntas Categóricas

P. Quinas són las Preguntas Categóricas?

R. Aquellas á las quals és deu respòndrer categóricament sí, ó nò; v.g: Vols anar á Barcelòna? Sí Sr: Vull anar-hi. Vols menjar figas? Sí Sr, vull menjar-ne; ó nò èn vull menjar. Vols menjar de assó, axó, ú alló? Sí Sr: vull menjar-ne, ó nò vull menjar res. ¿Vols menjar assó, axó, ú alló? Sí Sr, vull menjar-ho, ú és respon negativa-mènt: Nò vull menjar-ho, ú Nò hu vull menjar.

p. 367r

361.

Preguntas Motivadas

P. Quinas són las Preguntas Motivadas?

R. Són las que servéxen pera indagar el fi, motiu, rahò, ó causa de alguna acció; y éns valem, pera aquest fi, dels Modos Adverbials Interrogants següents: Pera que, ó Pera quin fi? Per que, ó per quin motiu, rahò, ó causa? &c.

P. Tenim en nostre Idiome altres Oracions, á més de las Tranzitivas, é Intranzitivas, Interrogativas, y Responènts?

R. Si Sr: hi tenim las Oracions Esdevenidòras ab De; las Oracions Equivalènts de Gerundiu, y Supins Llatins; las oracions Gerundivas Catalanas; y las Vocativas.

Oracions Esdevenidòras ab De.

P. Quinas són las Oracions Esdevenidòras ab De?

R. Són las Construhidas ab Verbs agtius, ó Passius ab De, equivalènts dels Particips de Esdevenidòr Agtius, ó Passius.

P. Quins són els Particips de Esdevenidòr Agtius Llatins?

R. Són els finids en turus, tura, turum, en Singular; com: Amaturus, amatura, amaturum. Docturus, doctura, docturum. Moriturus, moritura, moriturum. Viviturus vivitura, viviturum. &c.

P. Quins Verbs ab de usam pera suplir aquestos Esdevenidòrs Agtius Llatins?

R. Nos valem del Verb Haver de, ó tenir de añadind-los els Infinitius Agtius Amar, Enseñar, Morir, Viurer, &c; v.g: Jo he, ó ting de amar; Ego amaturum, vel amatura sum. Tu has, ó tès de amar: Tu amaturus, vel amatura es. Èll, èlla, y elló ha ó tè de amar: Ille amaturus, illa amatura, et illud amaturum est; &c.

P. Quin Regimen tenen los Equivalents Catalans del Esdevenidor Agtiu Llati?

R. Si provenen de Verbs Agtius Tranzitius, deuen rejir Acusatiu ab Pre[p. 367v]posició á si és nom de Persóna; y sens Preposició, si nò hu es; v.g: Jo he, ó ting de amar á Déu; Jo he, ó ting de amar la virtud.

Tambè ens valem del Verb Déurer sens De; v.g: Jo deg amar á Deu, y la virtud. Ego amaturus, vel amatura sum Deum, et virtutem; &c.

P. Quins són els Participis de Esdevenidor Passius Llatins?

R. Són els finids en us, da, dum; com: Amandus, amanda, amandum, &c. Docendus, docenda, docendum, &c.

P. Quins són els Verbs ab De, que usam pera suplir las Veus dels Esdevenidors Passius Llatins?

R. Nos valem dels Verbs Haver, ó Haber, ó Tenir de Sèr, unids ab Particip de Pretérit devallad de Verb Tranzitiu; v.g: Jo he, ó ting de sèr amad, ó amada de tu, ó per tu; v els Llatins diuen: Ego amandus vel amanda sum á te; &c.

Igual-mènt ens valem del Verb Déurer sens De, unid també al Infinitiu Sèr, y al Particip de Pretérit Passiu, devallad de Verb Tranzitiu; v.g: Jo deg sèr amad, ó amada de tu, ó per tu.

P. Quin cas rejéxen los Equivalents dels Participis de Esdevenidors Passius Llatins?

R. Com devallen sempre de Verbs Tranzitius, rejexen Abblatiu ab de, ó Acusatiu ab per de la Persona Agent; y la Persona Passient se posa en Nominatiu per Suposid Passiu; v.g: Dèu deu sèr amad dels hòmens, ó per els hòmens; y equival á la Activa: Els hòmens déuen amar á Dèu.

Oracions Equivalents.

De Gerundiu, y Supins Llatins.

P. Quins són los Equivalents de gerundius, y Supins Llatins?

R. Ja hu hem dit en el fol. 201, y 202; y, com tots sian construhids ab Verbs Tranzitius, ó Intransitius, seguèxen el Rejimen de dits Verbs.

p. 368r

362.

Oracions Gerundivas Catalanas.

P. Quinas són las Oracions Gerundivas Catalanas?

R. Són las que vulgar-mèn se diuen Ands, y Havènds, construhids ab Verbs Tranzitius, ó Intransitius; y seguèxen el Rejimen dels Verbs Tranzitius, ó Intransitius; v.g: Amand jo á Deu; ó la virtud: lograrè la Eterna Bonaventuransa. Morind jo en gràcia de Dèu: anirè al Cel. Havend mort els Sants en Gràcia de Dèu: se salvaren. Havend de observar-se els Precèptes de la Lley de Dèu, y de la Iglèsia, pera salvar-se: qui nò els observa és condemna. Havend de haver-se observad els preceptes de la Lley de Dèu, y de la Iglèsia, pera salvar-se en el punt de sa mort: qui nò els ha observad, es condemnará.

Oracions Vocatives

P. Quinas són las Oracions Vocatives?

R. Són las, que és fan ab Vocatiu egsprès, Singular, ó Plural, que apar sèr el Suposid de èllas, y nò hu es.

P. Quin, doncs, es el Suposid de las Oracions Vocatives?

R. Es el Nominatiu Pronominal de segona Persona Gramatical Singular Tu, ó sas Equivalènts de urbanitat Singulars Vós, Vosté, Vos-señoria, V.m., ó Vos-sa-mercé; Vostra Egselència &c., ó las Segonas Plurals: Vosaltres, Vostes, &c. egsprèssas, ó sòbre-entesas.

P. Quin Rejimen Gramatical, ó quina Concordància tènen els Vocatius?

R. Com á Vocatius nò tènen ninguna cosa de aquestas: pux el sol ofici dels Vocatius es cridar l'atenciò de la Segona Persona pera lo que se-li va á suplicar, ó manar; y és pósan regular-mènt en la Oració per mera Construgció.

Mera Construgció

3ª Part.

De la Sintagse Natural.

[p. 368v]

P. Quinas són las tres Parts de la Sintagse Natural?

R. Són Concordància, Rejimen, y Mera-Construgció; com quèda dit en el fol. 320. De la Concordància Gramatical ja hem tractat en el fol. 320, 21, 22, 23, y 24; y del Rejimen ja hem parlat desde el fol. 325 fins á 360. Ara parlarem de la Mera-Construgció.

P. Quinas són las Digcions, ó Parts de la Oració Gramatical, que es pòsan en ella, per Mera Construgció?

R. Són las que s'hi pòsan sans Concordància, ni Rejimen, sinò per mera Colocació.

P. Quinas són las Digcions, ó Parts de la Oració, que nò tènen concordància, ni rejimen en ella, en ningun cas.

R. Són los Adverbis, Interjeccions, y Conjungcions.

Mera-construgció dels Adverbis.

y Modos Adverbials.

P. Que entèns per Adverbis, ó Adverbs?

R. Són unas parts de la Oració, ó Digcions Indeclinables, que sempre van á la saga del Verb egsprés ó sòbre-entès, pera modificar son significad, eo agció, ó passió; y nò tènen en Catalá Rejimen algun sòbre ninguna Digció Declinable; com quèda dit en el fol. 303. pag. 29.

P. Com pods dir, que los Adverbis, ó Adverbs, nò tènen Rejimen algun, en Catalá; pux tenim els Adverbis Demonstratius Catalans, que rejexen Datiu de la Persóna á qui demonstren alguna cosa, y Acusatiu de la Cosa Demonstrada, á la moda dels Adverbis Demonstratius Llatins En, y Ecce?

R. Quands els Llatins usan los Adverbis Demonstratius En y Ecce diuen v.g: Ecce homo; En animum, et mentem; pero sòbre-entènen els Verbs Adest y Vide; so es: Ecce homo adet; En vide

p. 369r

363.

animum, et mentem. Ecce tibi turba magna adest. Posan, doncs, els Llatins en Nominatiu. ó Acusatiu la cosa demostrada, segòns el Rejimen dels Verbs Adest. y Vide; y pòsan en Datiu la Persòna á qui la demónstran: Ecce tibi turba magna.